

Gratis Magazine

Onverwachte schoonheid op het gebied van
muziek, kunst, natuur, boeken, restaurants, architectuur

Zomernummer: Nummer 10 juli 2026

De overweldigende hal van de bibliotheek
aan de Neude in Utrecht

Het Belgische kasteel van Gaasbeek heeft
een park met een Green Flag Award

Het Tapijt van Bayeux komt tijdelijk naar Londen
Het stripverhaal hierop wordt uitgebreid verteld

Het romantische verhaal van de
kunstenaarskolonie in het Deense Skagen

De Schoonheid Centraal

Gratis Magazine

Onverwachte schoonheid op het gebied van muziek, kunst, natuur, boeken, restaurants, architectuur

Zomernummer Nummer 10

Juli 2026

Redactie:

William Segers (hoofdredacteur)

Eline Hopperus Buma

Dik van der Meulen

Geert van der Meulen

U kunt zich op De Schoonheid abonneren via deze link:

[Abonneren – De Schoonheid Centraal](#)

Of via een mail naar

info@schoonheidcentraal.nl

Reacties en tips kunnen ook naar dat mailadres of via deze link:

[Tips en reacties – De Schoonheid Centraal](#)

Laten we de zomer vieren!

Wordt de zon in de komende zomers nu een vloek of een zegen? Moeten we door de klimaatverandering steeds meer de zon gaan vrezen en zo veel mogelijk gaan schuilen? Dat zal ook wel het geval zijn, maar ook in de zomer blijven we toch prachtige momenten houden, waarin we genieten. Denk eens aan de beschrijving door Jan Brokken (*In het huis van de dichter*, pagina 285-286) van een onvergetelijk recital van Youri Egorov in La Baule (in het departement Loire-Atlantique, aan de Franse Atlantische kust): 'In het laatste deel, *La Vallée des cloches* [vijfde deel van Maurice Ravel's *Miroirs*], haalde hij de verstilling terug. Hij keek toen weer naar buiten, vertraagde zijn spel en dempte zijn tonen tot een paar doffe,

nauwelijks hoorbare slagen in de verte.
Precies op dat moment brak de zon door,
de avondzon van juni die zich als een
vurige vlek in de zee spiegelde’.

Hier worden de zon en de zomer gevierd,
als een onmisbaar onderdeel van een
ongelooflijke muzikale ervaring.

In een recent afscheidsartikel van Dion
Mebius, correspondent van *de Volkskrant*
in Spanje, staan prachtige voorbeelden
van hoe in allerlei Spaanse plaatsen ook
in de zomer hun eigen lokale tradities met
de hele gemeenschap (de *pueblo*) worden gevierd (‘Vallende geiten, springende duivels of
ge vleugelde kleuters’, *de Volkskrant* van 27 juni 2026). Het versterkt ook het
saamhorigheidsgevoel.

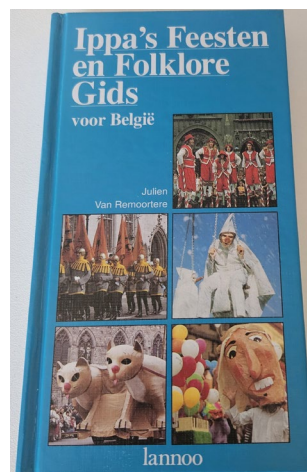
De pianist Yuri Egorov

Ineens moest ik denken aan een boekje dat al een tijd in mijn kast stond te verstoffen: *Ippa's Feesten en Folklore Gids voor België*, van Julien Van Remoortere. Als het nu niet al te warm is, sluit u toch gewoon aan bij een van die lokale feesten in België?

Wat vindt u van de *Sint-Godelieveprocessie* in het Westvlaamse stadje Gistel? Elk jaar op de eerste zondag na 5 juli trekt de Godelieveprocessie door de straten van Gistel. Deze stoet brengt het levensverhaal van de heilige Godelieve tot leven in achttien taferelen, van haar jeugd en huwelijk tot haar marteldood en heiligverklaring. Meer dan duizend figuranten in historische klederdracht nemen deel aan dit unieke evenement, dat in 2017 werd erkend als Vlaams Immaterieel Cultureel Erfgoed. Je kunt de Middeleeuwen ook proeven met Godelievekoeken, Godelievebier en Godelievekaas. Op het eind is er een volksfeest op de kleine markt.

De Sint-Godelieveprocessie in Gistel

Of het *Bosbessenfeest* in Vielsalm, in de provincie Luxemburg? Het is eigenlijk in de jaren zestig ontstaan toen enkele mensen van Vielsalm het fruit van de streek wilden vereren. Dit feest begint op 20 juli met *Macrallensabbat*, de heksen van de Salmvallei. Volgens de legende verleidde een heks jongeren om een toverdrank, de *tcha-tcha*, te drinken en bosbessen te snoepen. De meisjes veranderden daarop in heksen. Een soort middeleeuwse variant van *influencers* dus. De dag daarop trekken alle plaatselijke verenigingen met praalwagens door de stad.

Sabbat des Macralles in Vielsalm

De renaissancefeesten in Lessines

Zijn de vorige suggesties gezien het tijdstip waarop dit nummer verschijnt meer iets voor de agenda voor volgend jaar, maar we hebben ook nog een tip voor 5 en 6 september van dit jaar. Dan vinden in Lessines (Lessen), in de Waalse provincie Henegouwen, de jaarlijkse renaissancefeesten (*Les Fêtes Historiques du Festin 1583*) met historische optocht en levende geschiedenis plaats. Tijdens deze feesten wordt de overwinning op 26 augustus 1583 (tijdens de Tachtigjarige Oorlog) van een Lessense burgermilitie (onder leiding van kapitein Sébastien de

Tramasure) op een leger protestantse Engelsen en Hollanders herdacht. Volgens Julien Van Remoortere ging het om 'enkele honderden deserteurs uit het leger van Willem de Zwijger, die plunderend en moordend af kwamen zakken uit Vlaanderen'. Nou, dat lijkt me dan ook voor Nederlanders toch een waardige herdenking.

De klassieke nummers 1 van de Schuilkerk: Beethoven, deel 2 (symfonieën en sonates)

William Segers

In nummer 7 van *De Schoonheid Centraal* hebben we een overzicht opgenomen van de door de Schuilkerk verkozen beste uitvoeringen van piano-, viool- en tripelconcerten van Beethoven, aangevuld met een pianotrio (het Geistertrio), een strijkkwartet (nummer 15) en de *Missa solemnis* (de redactie van dit magazine bestaat uit de huidige leden van de Schuilkerk). In nummer 4 en 6 hebben we de beste uitvoeringen van stukken van Bach behandeld. Nu komen de symfonieën en de sonates van Beethoven aan de beurt (de belofte om dit reeds in het laatste Kerstnummer te doen konden we niet nakomen. Dat nummer was al zo dik en we wilden niet nog meer van u als lezer vragen).

Zoals u op de volgend pagina kunt zien, hebben we tot nu toe vijf van de negen symfonieën vergeleken. U houdt die vier andere symfonieën van ons tegoed. Want alle symfonieën van Beethoven zijn briljant. Heel opvallend is dat de Wiener Philharmoniker hofleverancier is van de beste uitvoeringen en bepaald niet alleen met dezelfde dirigent. We hebben geen last van doorgeschoten nationalisme, want onze favoriete combinatie Haitink en het Concertgebouworkest zie je niet in dit overzicht terug. Bij de dirigenten springt de familie Kleiber eruit: Erich Kleiber (1890-1956) met zijn uitvoering van de zesde

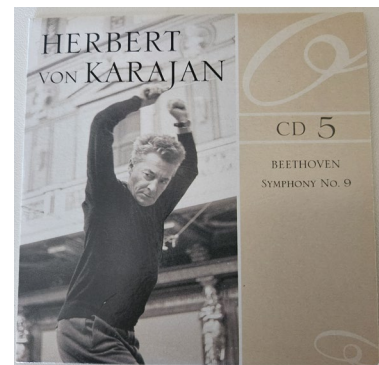

Titel	Dirigent	Orkest	Belangrijkste uitvoerende	Jaar opname
Symfonie nr. 3 in Es grote terts, op. 55 (<i>Eroica</i>)	Bernstein, Leonard	Wiener Philharmoniker		1978*
Symfonie nr. 3 in Es grote terts, op. 55 (<i>Eroica</i>)	Gardiner, John Eliot	Orchestre révolutionnaire et romantique		1993*
Symfonie nr. 5 in c kleine terts, op. 67	Kleiber, Carlos	Wiener Philharmoniker		1975
Symfonie nr. 6 in F grote terts, op. 68 (<i>Pastorale</i>)	Kleiber, Erich	London Philharmonic Orchestra		1948
Symfonie nr. 7 in A grote terts, op. 92	Kleiber, Carlos	Wiener Philharmoniker		1976
Symfonie nr. 9 in d kleine terts, op. 125	Karajan, Herbert von	Wiener Philharmoniker/Wiener Singverein	Scharzkopf, Elisabeth (sopraan); Höngen, Elisabeth (mezzosopraan); Hotter, Hans (bas-bariton); Patzak, Julius (tenor)	1947*
Symfonie nr. 9 in d kleine terts, op. 125	Karajan, Herbert von	Berliner Philharmoniker; Wiener Singverein	Janowitz, Gundula (sopraan); Rössel-Majdan, Hilde (alt); Kmentt, Waldemar (tenor); Berry, Walter (bariton)	1962*
Pianosonate No. 14 in cis kleine terts, op. 27 nr 2 (<i>Mondscheinsonate</i>)			Rubinstein, Arthur (piano)	1962
Pianosonate No. 21 in C grote terts, op. 53 (<i>Waldsteinsonate</i>)			Barenboim, Daniel (piano)	1966-1969*
Pianosonate No. 21 in C grote terts, op. 53 (<i>Waldsteinsonate</i>)			Hofmann, Józef (piano)	1938*
Pianosonate No. 29 in B grote terts, op. 106 (<i>Grosse Sonate für das Hammerklavier</i>)			Gulda, Friedrich (piano)	1951
Pianosonate No. 32 in c kleine terts, op. 111			Richter, Svjatoslav (piano)	1975
Vioolsonate No. 9 (<i>Kreutzer</i> sonate) in A grote terts, op. 47			Schneiderhan, Wolfgang (viool); Seemann (piano)	1959

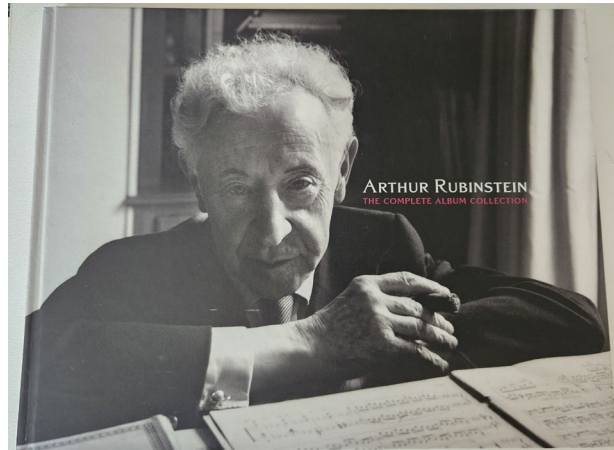
*Gedeelde eerste plaats

symfonie (*Pastorale*), samen met het London Philharmonic Orchestra, en zijn nog beroemdere zoon Carlos Kleiber (1930-2004) die met de Wiener Philharmoniker een onweerstaanbare uitvoering van de vijfde en de zevende symfonie op zijn naam heeft staan. Erich week in 1935 met zijn gezin uit naar Argentinië om aan het naziregime te ontkomen, nadat hij geweigerd had inmenging te accepteren in zijn werk als chefdirigent van de Staatsoper Unter den Linden in Berlijn. In 1938 werd hij Argentijns staatsburger. Carlos Kleiber was de eerste keuze van de Berliner Philharmoniker om Herbert von Karajan op te volgen, maar hij sloeg dit aanbod af. Dan moest je toch echt wel sterk in je schoenen staan. Het gezin Kleiber had principes. Geen groter contrast denkbaar met Herbert von Karajan (1908-1989). In 1944 werd hij door Adolf Hitler en Joseph Goebbels op de *Gottbegnadeten-Liste* gezet, een lijst met de 1.041 belangrijkste kunstenaars van het Derde Rijk. Personen op deze lijst waren vrijgesteld van dienst in het leger. Twee jaar na de Tweede Wereldoorlog (met één uitzondering in 1946) mocht hij weer gewoon optreden. *Alles war wieder business as usual*. De Schuilkerk beoordeelt iedereen alleen op basis van zijn of haar muzikale kwaliteiten en niet op basis van iemands levenswandel. En dus werden twee versies van von Karajan van de negende symfonie van Beethoven als beste gekozen, één met (weer) de Wiener Philharmoniker en één met de Berliner Philharmoniker. Deze orkesten ontlopen elkaar nauwelijks. De negende is een symfonie met koorfinale op Schillers ode *An die Freude* voor groot orkest, vier solisten en vier koorstemmen. Voor ons maakten de solisten uiteindelijk het verschil en eigenlijk dan vooral de sopranen: Elisabeth Scharzkopf op de uitvoering met de Wiener Philharmoniker en Gundula Janowitz met de Berliner Philharmoniker. Tsja, hier is niets tegen bestand.

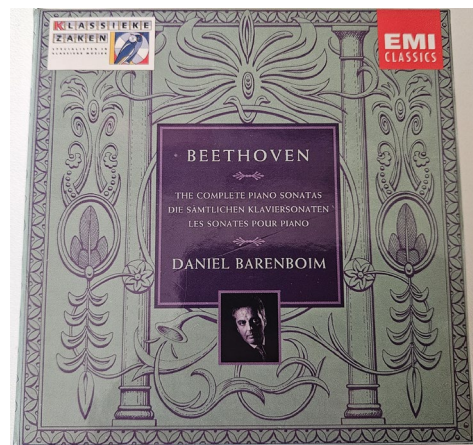
Leonard Bernstein (1918-1990) (hier niet met een Amerikaans orkest, maar met de Wiener Philharmoniker) en John Eliot Gardiner (geboren in 1943) delen de eer met hun uitvoering van de derde symfonie (*Eroica*). Het Orchestre révolutionnaire et romantique van Gardiner onderscheidt zich door het gebruikmaken van de principes en originele instrumenten van de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk. En Gardiner zelf onderscheidt zich door zijn losse handjes richting de bas William Thomas. In augustus 2023 gaf hij tijdens een concert in La Côte-Saint-André William Thomas een mep omdat die langs de verkeerde route het podium verlaten had. Je vraagt je af wat Gardiner gedaan zou hebben als Thomas uit de maat zou hebben gezongen. Executie?

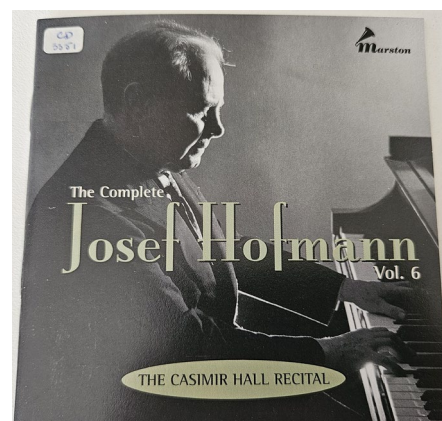
And Now for Something Completely Different, om met Monty Python te spreken: de pianosonates van Beethoven. Hij schreef er maar liefst 32 en we hebben er tot nu toe vier vergeleken. Zijn bekendste is de *Mondscheinsonate*. Vele pianisten hebben die gespeeld. En dat kan soms gruwelijk misgaan. We hebben een keer een liveuitvoering gehoord van een Italiaanse pianist (waarvan de naam maar niet verklappen), die de sonate met een Patriotraket te lijf ging. We hebben het er nog over, dat dan wel. De flamboyante Arthur Rubinstein (1887-1982) had volgens ons de mooiste uitvoering. Het is bijna onvoorstelbaar dat hij in 1908 geprobeerd had zich op te hangen toen hij aan de grond zat, ook financieel, en hij in Berlijn uit zijn hotelkamer gezet dreigde te worden. Dit mislukte, en daarna kwam hij volkomen tot inkeer en hield hij Godzijdank voortaan van het leven (https://nl.wikipedia.org/wiki/Arthur_Rubinstein). En niet alleen van pianospelen, getuige zijn vele buitenechtelijke affaires.

We hadden twee winnaars geselecteerd van de uitvoering van de *Waldsteinsonate*, namelijk Daniel Barenboim en Józef Hofmann. Barenboim (geboren in 1942) was een goede dirigent en pianist (zowel solo als in een begeleidingsrol). Barenboim trouwde in 1967 met de Britse celliste Jacqueline du Pré (1945-1987). Du Pré leed aan multiple sclerose en stierf in 1987. Du Pré en Barenboim hebben samen de sonates voor cello en piano van Beethoven opgenomen. Er zullen weinig lezers zijn die Józef Hofmann (1876-1957) kennen. Dat wij hem kennen is alleen te danken aan onze goeroe Erik Busser. Hij schitterde met zijn uitvoering in de Casimir Hall in 1938. De beste uitvoering van pianosonate nummer 29, de *Grosse Sonate für das Hammerklavier*, kwam op naam van Friedrich Gulda (1930-2000). Gulda was een bijzondere pianist en componist die zowel in de klassieke muziek als in de jazz actief was. Een man met een wat bijzonder gevoel voor marketing. Op 28 maart 1999 liet hij via een anoniem faxbericht aan diverse media weten dat hij aan een beroerte was overleden. Het bericht werd wereldwijd overgenomen; kranten en omroepen maakten necrologieën en collega's brachten hulde. Twee dagen later verscheen Gulda springlevend om reclame te maken voor een concert dat hij presenteerde als een *Wiederaufstehungsfest*.

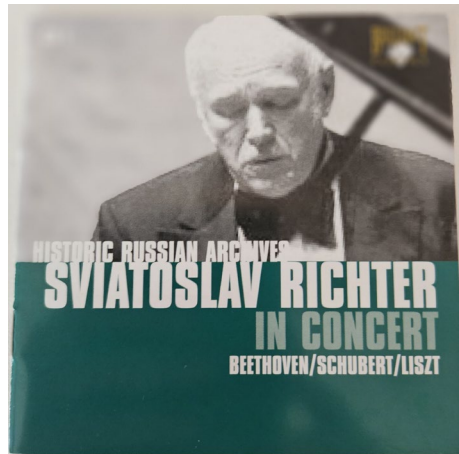

Mijn eerste volledige set pianosonates van Beethoven, uitgevoerd door Barenboim

Friedrich Gulda (Foto: International Academy of Music and Performing Arts Vienna)

Het is mooi om dit onderwerp af te sluiten met sonate nummer 32. Toen ik het stuk voor het eerst hoorde, deed het tweede deel me aan de jazz denken. Een krankzinnige gedachte voor een stuk dat tussen 1821 en 1822 geschreven is. Later las ik dat de Japanse pianiste Mitsuko Uchida en de componist Igor Stravinsky ook op de overeenkomst hadden gewezen. Het is overigens een onderwerp van debat ([https://en.wikipedia.org/wiki/Piano_Sonata_No._32_\(Beethoven\)\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Piano_Sonata_No._32_(Beethoven))). De Schuilkerk wees de uitvoering van Sviatoslav Richter als de mooiste aan. Een waardige winnaar. In een mooi portret van Jan de Kruijff en Aart van der Wal uit 2006 wordt vermeld dat hij in totaal 3.600 concerten op ruim 1.000 verschillende plaatsen met 833 werken plus nog eens ongeveer 600 liedbegeleidingen gegeven heeft (Sviatoslav Richter (1915-1997): *Onbuigzaam en zonder ego* door Jan de Kruijff en Aart van der Wal, december 2006 (<https://www.opusklassiek.nl/solisten/richter.htm>)). Adembenemend. Er zijn vele lijsten met de beste pianisten. Voor Richter hou ik me vast aan een lijst gepubliceerd onder de titel *100 greatest players of the century* van het toenmalige Engelse maandblad *Classic cd* (november 2000 was het laatste nummer), dat in september 1999 gepubliceerd werd. Richter stond hier op de eerste plaats. Richter was ook de favoriete pianist van Erik Busser. Niemand in de Schuilkerk heeft dit ooit in twijfel getrokken.

De *Kreutzer*sonate (sonate nr. 9 voor viool en piano) is ongetwijfeld de bekendste van de tien vioolsonates van Beethoven. Ook bekend geworden door de gelijknamige novelle van Tolstoj, over een ongelukkig huwelijk. Hier kwam een niet al te bekend duo als winnaar uit de bus: Wolfgang Schneiderhan op viool en Carl Seemann op piano. Schneiderhan (1915-2002) was naast violist ook concertmeester bij de Wiener Symphoniker en later bij de Wiener Philharmoniker.

Maar u houdt nog vergelijkingen van uitvoeringen van andere vioolsonates van Beethoven van ons tegood.

Kunstenarskolonies, door de ogen van een bleekneus: Skagen in Denemarken (deel 1)

Marga Drewes

Kunstenarskolonies: vernieuwend én vrijgevochten

Het kolonieleven is me met de paplepel ingegoten. Letterlijk. Als Hagenees van het veen kreeg ik rond 1956 als peuter de diagnose *bleekneus*. Waarop een speciale kindertram mij en lotgenoten een aantal weken dagelijks naar de Duinkolonie in Scheveningen bracht. Voor de broodnodige pap. En voor rust, reinheid en regelmaat. Dat is wel het laatste waar kunstenaars in de kunstenarskolonies, die tussen 1830 en 1930 in Europa floreerden, naar op zoek waren. Ik maakte pas kennis met het fenomeen kunstenarskolonie in 2015 bij de tentoonstelling *Holland op zijn mooist* in het Dordrechts Museum. De ondertitel was *Het voorjaar van de Haagse School*. De Haagse schilders hadden gehoord, dat in Barbizon kunstenaars samen leefden en schilderden in de vrije natuur. Nieuwgierig naar deze nieuwe stroming togen zij rond 1860 ook die kant op. Barbizon werd de bakermat van honderden kunstenarskolonies in Europa. Broedplaatsen waren het. Voor kunstvernieuwing. De opmaat naar de impressionisten en hun opvolgers. In een vrijgevochten ambiance. Die combinatie raakte bij velen een snaar. Ook bij Haagse bleekneuzen zonder kunstzinnige scholing.

Mijn favoriete kunstenarskolonie

Mijn interesse was gewekt, zij het sluimerend. Pas in 2023 op een regenachtige vakantiedag in het *Augustinermuseum* in Freiburg werd het vuurtje echt opgestookt. Op de zolder was een tentoonstelling met nogal aandoenlijke schilderijen van een kunstenarskolonie daar in de buurt

over het dorpsleven rond 1880. Intrigerend. Hoe zat het dan toch eigenlijk met die kolonies, waardoor ontstonden ze, hoe leefden de mensen daar, waardoor komt er een einde aan? Al rondsnuffelend naar antwoorden werden de contouren van mijn ideale kunstenaarskolonie steeds scherper:

Een open landschap van zee, strand en duinen. Met een herberg als vaste ontmoetingsplaats voor de kunstenaars. De impressionistische schilderijen zijn licht en sprankelend en getuigen van liefde voor het landschap en de lokale bevolking. Maar ook van het bohemienachtige leven. De schilders zijn niet alleen zomerse passanten, er is echt een woongemeenschap van een vaste groep kunstenaars. En daar horen ook vrouwen bij. Die zelf ook schilderen. Naast schilders komen er ook anderen langs die hen inspireren, zoals schrijvers, filosofen, architecten. En ja, er is ook een mecenas, een weldoener, die financieel de helpende hand biedt. Natuurlijk is er ook drama, net als in elk leven. En komt er na de hoogtijdagen uiteindelijk een eind aan het kolonieleven.

Laat ik nu precies zo'n kunstenaarskolonie tegenkomen bij een cursus over Europese kunstenaarsdorpen: Skagen, de landtong aan het noordelijkste puntje van Jutland in Denemarken. Oftewel, mijn favoriete kolonie.

Zie nu toch hoe idyllisch op dit schilderij een aantal hoofdrolspelers feestelijk samen is op een warme zomerdag in de tuin van het echtpaar Michael en Anna Ancher. Het heet *Hiep Hiep Hoera, kunstenaarsfeest op Skagen*.

Hip, hip, hurra! Kunstnerfest på Skagen (1887-1888), door Peder Severin Krøyer, Göteborgs konstmuseum, Göteborg

Links vooraan aan tafel zit Martha Johansen, ernaast staat haar man, schilder Viggo Johansen. Dan schilder Christiaan Krogh. Peder Severin Krøyer, die dit schilderij gemaakt heeft, staat daar weer naast en de man met de hoed is Degn Brøndum, eigenaar van de lokale herberg. Vervolgens de schilders Michael Ancher, Oscar Björck en Thorvald Niss. Zittend de onderwijzeres Helene Christensen (de vriendin van Krøyer). Anna Ancher, de vrouw van Michael, zit naast hun dochtertje. Ach, je voelt bijna de loomte van de zomerdag, de zorgeloosheid, de warme vriendschap, het genieten. Zo idyllisch zou het niet lang meer blijven. Maar laten we bij het begin beginnen.

De kolonie ontkiemt

De ontdekker van Skagen als unieke schilderplek was Rørbye (1803-1848), die tussen 1833 en 1847 regelmatig op Skagen verbleef om daar het landschap en de vissers te schilderen. Hans Christian Andersen, die Skagen bezocht in 1859, vond het ook echt een plaats voor schilders. Hij doelde daarbij vooral op het landschap. Maar wellicht droeg zijn verblijf in Brøndums Hotel, dat later zo'n centrale plek zou vormen in de kolonie, er ook toe bij. Niettemin duurde het nog tot 1874 voordat de grondleggers van de kolonie van de Skagenschilders zich er eveneens als gast lieten inschrijven.

Strand van Skagen Vesterby (1847), door Martinus Rørbye

Michael Ancher (1849-1927) volgde zijn opleiding aan de Kunsthogeschool in Kopenhagen. Zijn leermeester, Christen Dalsgaard (1824-1907), was leerling geweest van Rørbye, en droeg zijn bewondering voor diens werk over op Ancher. Na zijn opleiding en studiereizen naar Parijs en Italië bracht Ancher in 1874, hij was toen 25 jaar, samen met zijn studievriend Karl Madsen (1855-1938) de zomer in Skagen door om daar te schilderen. Dat bleek een bepalend besluit voor de rest van hun leven. Het landschap, de zee en de lokale vissers boden een ideaal decor om buiten te schilderen. Maar ook het gastvrije verblijf in de Brøndum-herberg -inclusief de kennismaking met een aantal meisjes- was een reden om het jaar erop terug te keren naar Skagen. Zij haalden, mede op aandringen van de meisjes, hun studievriend Viggo Johansen

Zal hij het redden voorbij de kaap? (1880), door Michael Ancher

De blinde Christian en Tine (1880), door Michael Ancher

(1851-1935) over om met hen mee te gaan. En vanuit dit driemanschap ontkiemde de kolonie in Skagen.

Naturalisme en realisme

De schildersvrienden waren op studiereizen naar Parijs in aanraking gekomen met een nieuwe stroming in de schilderkunst, het naturalisme en realisme. Het viel in een vruchtbare voedingsbodem, want in Denemarken was een zelfde beweging in opkomst onder invloed van de populaire Deense schrijver en filosoof Georg Brandes (1842-1927). Hij was de man achter de literaire beweging *Det Moderne Gennembrud* (De Moderne Doorbraak) waarin gepleit werd om de harde werkelijkheid te beschrijven en niet meer te romantisieren. Georg Brandes werd een grote inspirator voor de schilders, ook al bezocht hij Skagen pas voor het eerst in 1883. Een ander inspirerend lid van De Moderne Doorbraak, Holger Drachman, bezocht Skagen al in 1872. Hij, onrustig en vrijgevochten qua leefstijl, was toen net doorgebroken als dichter, maar was eigenlijk opgeleid als schilder. Een flamboyante man, voor wie de zee een levensader was. Skagen, met zee, wind, duinen en de vissersbevolking, werd dan ook zijn vaste haven tussen zijn talrijke omzwervingen over de wereld.

Ook zijn verschillende talenten voerden hem telkens langs andere wegen. Schilder, dichter, gitaarspeler, schrijver van romans en sprookjesachtige toneelstukken (waarvan er 23 zijn opgevoerd in de schouwburgen van Kopenhagen). Zelfs zijn liefdesleven kun je als een zwerftocht zien langs vele muzen. In 1902 vestigde hij zich permanent op Skagen. Hij kocht er het woonhuis van het voormalige schoolhoofd. Dit Drachmann Huis, ook wel Villa Pax genoemd, is momenteel een museum over zijn leven en kunst. In 1908 overleed hij en is hij in de duinen in Skagen begraven. Zijn werk leeft nog voort in Denemarken. Zijn tekst *Vi elsker vort land* (Wij houden van ons land) is het traditionele lied geworden voor de midzomernachtviering in Denemarken. Het wordt op 23 juni overal gezongen bij de vreugdevuren om de langste dag te vieren. Een blijvende romantische ode aan de Deense zomer van de man, die als prominent lid van *De Moderne Doorbraak* juist pleitte om af te stappen van de romantiek. Er zijn tal van uitvoeringen te vinden op Spotify, ik vind de Ede-Staal-achtige versie van Sigurd Barret mooi.

*Holger Drachmann
(1846-1908)*

Villa Pax

De kolonisten nestelen zich in en rond Brøndums Hotel

Ondertussen hadden de drie schildersvrienden Madsen, Johansen en Ancher, flink kwartier gemaakt op Skagen. Ze werden kind aan huis in het familiehotel Brøndums, waar Degn Brøndum, de oudste zoon, de leiding had. Dit was een sobere man, die een duik in zee een goed alternatief voor een badkamer vond. Maar hij was ook gastvrij en een steun voor de lokale vissers en voor de schilders. De Brøndum-familie woonde zelf ook in het

*De eetzaal van Brøndums Hotel in 1892 met
de portretten van de schilders*

hotel en at regelmatig samen met de gasten. De schilders werden zo als het ware onderdeel van de familie. Op initiatief van Michael Ancher ontstond vanaf 1880 de gewoonte om van alle kunstenaars die Brøndums Hotel aandeden een klein portret te maken, dat in de eetzaal werd opgehangen. Het zijn er uiteindelijk 51 geworden.

Ook op ander vlak werd de band tussen de schilders en de Brøndum-familie versterkt. Karl Madsen ging in het tuinhuis van het hotel schilderles geven aan de meisjes: Anna Brøndum (1859-1935), de dochter van de eigenaar, en haar nichtjes Martha en Henriette Møller. Viggo Johansen zorgde voor het piano-entertainment. En Michael Ancher? Die had bij zijn eerste bezoek in 1874 zijn oog al laten vallen op Anna. Zij verloofden zich in het jaar erop. Anna was 16 jaar. Het jaar 1880 werd het kroonjaar: de drie vrienden trouwden met de drie meisjes: Michael Ancher met Anna, Karl Madsen met Henriette en Viggo Johansen met Martha.

Brøndums Hotel anno 2026

Anna Ancher ontwikkelt haar talent

Anna's tekentalent was als kind al opgevallend. De kunstacademies waren in die tijd nog uitsluitend toegankelijk voor mannen. De schildersvrienden moedigden Anna aan haar talent verder te ontwikkelen. Zo volgde ze drie winters lang les in Kopenhagen en deed later ook steden als Parijs en Wenen aan. Ze groeide uit tot een van de belangrijkste Deense schilders uit die tijd. Ze schilderde prachtige impressionistische portretten, interieurs en scènes uit het dagelijks leven.

Anna en Michael woonden eerst in het tuinhuis van het hotel, en kochten in 1884, na de geboorte van hun dochter Helga, een eigen huis op Skagen. Het huis met de tuin werd een gastvrije plek voor menige feestelijke samenkomst van de kunstenaars. Het huis is nu een museum, *Anchers Hus*, waar schilderijen van de Anchers en anderen te zien zijn. De inrichting is ongemoeid gelaten.

Zonlicht in de blauwe kamer (1891), door Anna Ancher

Portret van haar moeder (1913), door Anna Ancher

Adressen

Brøndums Hotel

Anchersvej 3

DK-9990 Skagen

Villa Pax

(tegenwoordig staat het vrijwel altijd bekend als **Drachmanns Hus**)

Hans Baghs Vej 21

9990 Skagen

(onderdeel van het Skagens Museum)

Geopend: dagelijks 11-16 uur

Anchers Hus

Markvej 2, 4

9990 Skagen

(onderdeel van het Skagens Museum)

Geopend: dagelijks 10-16 uur

Skagens Museum

Brøndumsvej 4

DK-9990 Skagen

[+45 9844 6444](tel:+4598446444)

info@skagensmuseum.dk

Geopend: dagelijks 10-17 uur

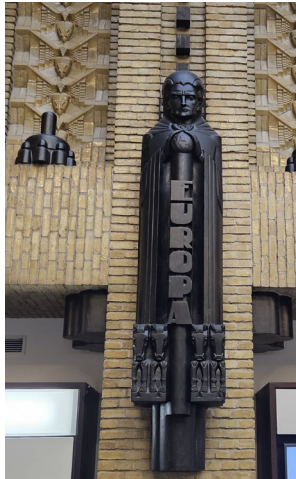
De liefde van de stad was beslissend voor de
transformatie van het postkantoor naar de bibliotheek
aan de Neude in Utrecht

William Segers en Roel van der Mark

Hoewel het voormalige postkantoor aan de Neude in Utrecht in een aantal opzichten een in zichzelf gekeerd bolwerk was, wist het toch de harten van de Utrechtse bevolking te veroveren. Wie was er niet onder de indruk van die enorme statige entree aan de Neude en, eenmaal binnen, van de monumentale ontvangsthal met de ritmiek van zijn parabolische plafond? We vroegen ons af waarom die grote hal in de lengterichting haaks staat op de ingang aan de Neude (die ingang komt uit op het midden van de lengteas). De bibliotheekmedewerkers weten het niet met zekerheid, maar hebben als verklaring dat het de uitgesproken wens

De overweldigende hal

van de architect was om een verpletterende indruk te maken bij binnenkomst. Had de ingang in het verlengde van de hal gelegen zou het overweldigende effect bij binnenkomst minder zijn geweest. Dat kan, maar het tegendeel kan ook want immers bij kathedralen werkt een ingang aan het begin van de lengterichting wel. Die hal was overigens het enige gedeelte dat toegankelijk was voor het publiek. Het postkantoor werd wel de 'tempel voor post en telegrafie'

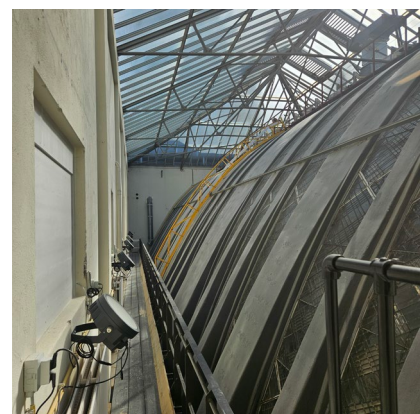
genoemd.

Het postkantoor werd tussen 1917 en 1924 gebouwd naar een ontwerp van architect J. Crouwel (1885-1962). Hij liet zich inspireren door het Rotterdamse postkantoor en ontwierp het gebouw in de stijl van de Amsterdamse School. Verder liet hij zich inspireren door het ontwerp van het centraal station van Helsinki door architect Eliel Saarinen (1873-1950). Dat centraal station werd overigens in 1919 geopend.

In de hal staan metershoge hardstenen art-decowereldbeelden, ontworpen door Hendrik van den Eijnde (1869-1939). Hij ontwierp ook de geglazuurde bakstenen in de vorm van neerstrijkende postduiven. De grote klok in de hal werd ontworpen door Crouwel en is gemaakt door Koninklijke Porceleyne Fles uit Delft. De bogen zijn overigens van beton, waar met baksteen tegenaan gemetseld is. Er werd in 1924 een glazen overkapping gemaakt om lekkage in het oorspronkelijke glazen dak te verhelpen.

De plek van het postkantoor kent een lange historie. Rond 1400 werd hier het Ceciliaklooster gebouwd voor de adellijke zusters van de Derde Orde van Sint-Franciscus. Dit klooster kwam na de Reformatie in het bezit van de stad. Het bleef tot 1647 bestaan.

Daarna was hier de Rijksmunt gevestigd, tot 1911. Bij archeologische opgravingen zijn ook munten gevonden die hiervan getuigen.

Een glazen overkapping verhelpt de lekkage

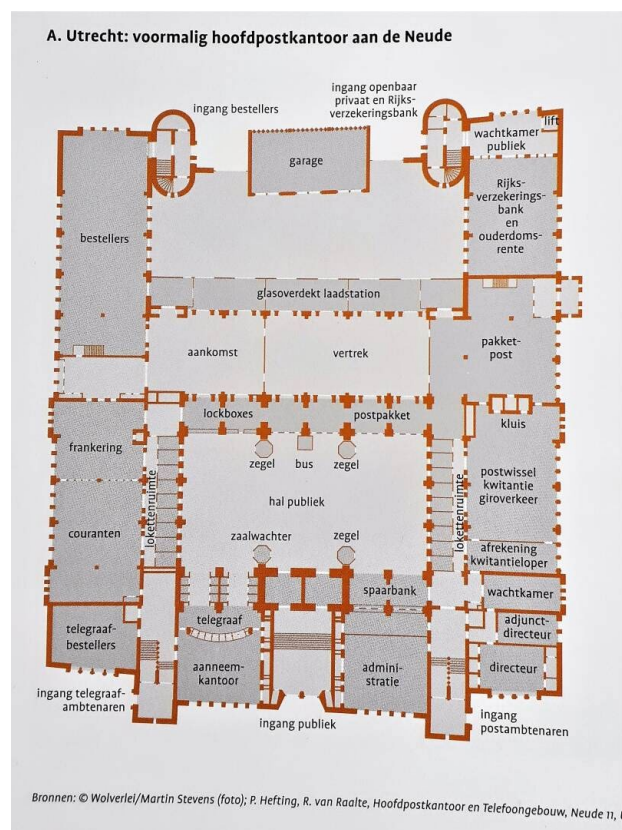
In 2011 valt het doek voor het postkantoor en werd het als allerlaatste zelfstandige postkantoor van Nederland gesloten. Fortis Vastgoed (later ASR Real Estate) werd eigenaar van het pand. Er werd enige jaren gezocht naar een nieuwe bestemming. Uiteindelijk kwam de Bibliotheek Utrecht hiervoor in beeld.

De bibliotheek Utrecht begon in 1892 als Openbare Leeszaal van Utrecht in het gebouw Concordia, in een zijstraat van de Neude. Er wordt geclaimd dat dit de oudste openbare leeszaal van Nederland was. Van 1975 tot 2020 was de hoofdvestiging van Bibliotheek Utrecht gevestigd aan de Oudegracht, in een pand dat bekend stond als *Magazijn De Zon*. Nadat de gemeenteraad in 2014 een plan voor een nieuwe locatie had afgekeurd, gingen er steeds meer stemmen op om hiervoor het gebouw van het postkantoor aan de Neude te gaan nemen. Er werd een actiecomité Bieb op Neude opgericht, dat in korte tijd 14.000 handtekeningen ophaalde, en al in juni 2015 werd een overeenkomst getekend tussen de Bibliotheek Utrecht en ASR Real Estate.

De verbouwing startte in 2017. De nieuwe bibliotheek van Utrecht aan de Neude ging 13 maart 2020 open. Het ontwerp van de verbouwing is van Rijnboutt, het interieur van de bibliotheek is ontworpen door Zecc Architecten. Architect Frederik Vermeesch van Rijnboutt kreeg als opdracht om een verbinding te creëren met de stad, het gebouw te ontsluiten en te openen naar de omgeving. Het postkantoor was in zichzelf gekeerd. Met de hal als centraal punt en nissen in de rondgangen die in verbinding staan met het

De bibliotheek aan de Neude (bron foto: Wikipedia, WeeJeeVee)

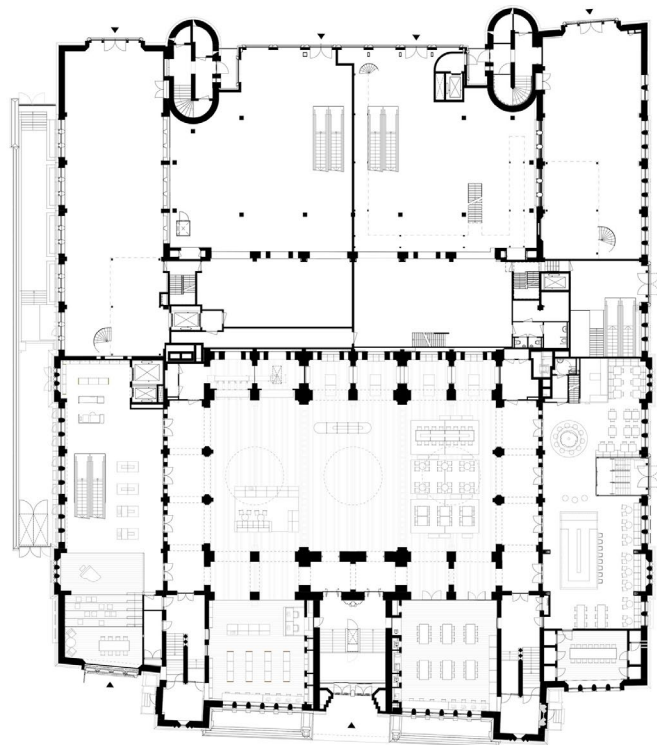

Plattegrond van het voormalig postkantoor

hart van het gebouw. Op zich is die structuur behouden gebleven, maar er werden wel nieuwe doorzichten gecreëerd. Extra doorgangen tussen de leeszalen zorgden voor een natuurlijke omloop met telkens een ander panoramisch uitzicht over de historische binnenstad. Op de tweede etage is gezorgd dat de bibliotheek het hele perceeloppervlak bestrijkt. Verder werd volume toegevoegd op de plaats van het voormalige expeditiehof om de brasserie en het auditorium onder te brengen.

Ingebed tussen de vleugels van het oorspronkelijke postkantoor bieden de brasserie en het auditorium nu uitzicht over de Oudegracht én op de ornamentiek van de monumentale trappenhuisen. Deze toevoeging zorgt ervoor dat het gebouw nu beter aansluit op de stad en in feite een tweede voorgevel heeft gekregen. Op de zolder werd de kapconstructie zichtbaar gemaakt.

Architect Bart Kellerhuis van Zecc Architecten was verantwoordelijk voor het interieur van de bibliotheek. Postzaal 2 & 3 werden getransformeerd in studie- en andere ruimtes voor bibliotheekfuncties, er kwam een collegezaal en een (mooi) theater. Maarten Spruyt heeft zich beziggehouden met de herinrichting van de Directiekamer. Dat lijkt ons niet het meest geslaagde onderdeel van de transformatie. Het oogt nu meer als een directiekamer van de Barbiepoppenfabriek dan van een belangrijke bibliotheek. Op de website staat er wel hoopvol bij: 'alle aanpassingen zijn eventueel in de toekomst ongedaan te maken en tasten het pand niet aan'. Gelukkig maar. Lijkt ons een klusje voor de komende tijd.

De plattegrond van de bibliotheek na de verbouwing (bron: Zeccc Architecten)

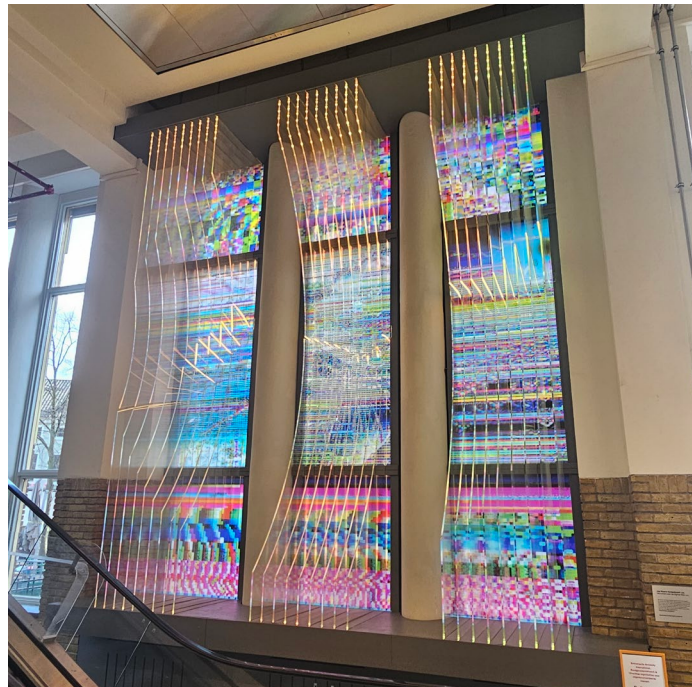
De heringerichte Directiekamer (bron foto: website bibliotheek, Kees Hummel)

Ook hedendaagse kunst, gemaakt door Utrechtse kunstenaars, kreeg een belangrijke plaats in de bibliotheek. Er worden tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd en er zijn vijf permanente kunstwerken. Het neonkunstwerk *Intellectual Heritage* van Maarten Baas bij de ingang aan de Neude moet je eigenlijk eerst aandachtig bekijken voordat je naar binnen gaat. Teksten als 'boeken', *study* en 'poëzie' bereiden je voor op wat je bij binnenkomst kan aantreffen.

Intellectual Heritage van Maarten Baas (foto: Maarten Nordijk)

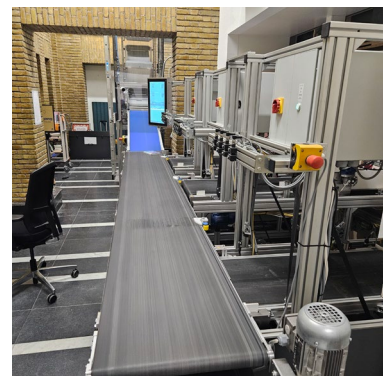
Beneden bij de roltrappen, die alle etages verbinden, staat het uiterst actuele *Monument voor het digitaal falen* van Jop Vissers Vorstenbosch. De uitspraak 'Alleen in mijn boeken kan ik wonen', van schrijver Jan Jacob Slauerhoff, vormde voor Frank Halmans de inspiratie voor een boekenkast in de vorm van een huis.

Monument voor het digitaal falen van Jop Vissers Vorstenbosch

Maar het gebouw aan de Neude is eerst en vooral een bruisende bibliotheek. Op 1 januari 2026 telden alle bibliotheken in Utrecht bij elkaar meer dan 102.000 leden (er zijn geen afzonderlijke cijfers voor de Neude). In 2025 hadden deze minimaal 2.225.000 bezoekers. Er zijn ruim 493.000 items in de collectie, waarvan 191.000 voor volwassenen, 271.000 voor de jeugd en 31.000 overige items, zoals bladmuziek, tijdschriften en dvd's. Niet onvermeld mag blijven dat bij de verhuizing van de boekencollectie van de Oude Gracht naar de Neude Utrechtse kinderen een soort doorgeefketen hebben gevormd. De oude posttransportbanden zorgen binnen het gebouw aan de Neude voor het dagelijkse transport van boeken.

Het gebouw in Utrecht is momenteel in eigendom van OD Investments B.V. Volgens ChatGPT bedraagt de huur

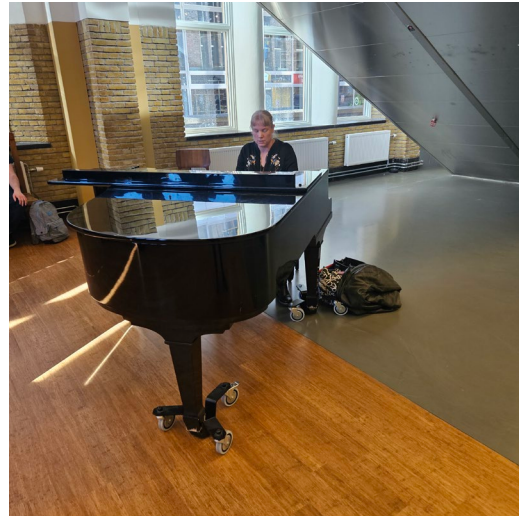

jaarlijks bijna 3 miljoen euro (maar dat is een schatting). De Bibliotheek deelt het voormalige postkantoor met Broese Boekverkopers, Albert Heijn, Bever, Amac en Søstrene Grene. Een iconisch gebouw, vanzelfsprekend op de Rijksmonumentenlijst. Maar vooral, en dat is misschien wel het belangrijkste, gekoesterd door de Utrechtse bevolking. En alsof dat nog niet voldoende is klinkt er, als je geluk hebt, af en toe ook nog pianomuziek in de hal. Dat lijkt ons uniek, in ieder geval binnen Nederland.

Bronnen

-Website: <https://www.bibliotheekutrecht.nl/>

-Bibliotheek Neude. Informatiefolder 2024

- <https://www.openmonumentendagutrecht.nl/openstellingen/bibliotheek-neude/>

- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Hoofdpostkantoor_\(Utrecht\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Hoofdpostkantoor_(Utrecht))

- https://nl.wikipedia.org/wiki/Bibliotheek_Utrecht

-<https://www.architectuur.nl/nieuws/bibliotheek-neude-utrecht/>

Adres en openingstijden

Adres:

Neude 11

3512AE Utrecht

Telefoon: 0302861800

Mail: klantenservice@bibliotheekutrecht.nl

Rondleidingen: <https://www.bibliotheekutrecht.nl/bibliotheken/bibliotheek-neude/rondleidingen-neude.html>

Openingstijden:

Maandag tem zaterdag 09:00 - 21:00 uur; zondag: 10:00 - 18:00 uur

Kasteel van Gaasbeek en de Green Flag voor het park

Jan Heeren

Parken zijn sublieme vormen van cultuur en natuur. Ik ben dan ook al een jaar of zes actief als een soort inspecteur voor de *Green Flag Award*. De *Green Flag* is het kwaliteitskeurmerk voor parken die beoordeeld worden aan de hand van een set van acht criteria, waarover later meer. Oorspronkelijk komt het keurmerk uit Engeland, maar nu wordt het wereldwijd toegepast. Ik heb zelf een dertigtal parken in Engeland, België, Nederland en Oostenrijk gevisiteerd, ook nog als medewerker van het Amsterdamse Bos. In juli 2024 kreeg ik een telefoontje of ik een park bij Brussel wilde beoordelen. Dus met de trein naar het zuiden en in Brussel Zuid met een bus naar Gaasbeek voor het bezoeken van het Kasteel van Gaasbeek met park en de daarbinnen gelegen 'groene museumtuin'. Naast de set van acht criteria waaraan moet worden voldoen, is de voorwaarde voor de *Green Flag Award* dat de tuinen gratis toegankelijk zijn.

Toegangspoort Kasteel van Gaasbeek

Kasteel van Gaasbeek uit de lucht. Foto: Nies Cedrik (website Kasteel van Gaasbeek)

Geschiedenis en historie van het Kasteel van Gaasbeek

Het park en kasteel horen bij elkaar; zonder kasteel zou er geen park zijn. Het kasteel is in 1240 gesticht. Gaasbeek ligt op een strategisch punt, namelijk op de grens van Brabant, Henegouwen en Vlaanderen. Het kasteel, toen niet meer dan een ringmuur van zandsteen, werd gebouwd door de heren van Leuven. De burcht lag op een ronde heuvel met een slotgracht; eigenlijk de verschijningsvorm die we vandaag de dag ook nog kunnen zien, zij het met totaal andere bebouwing. De edellieden uit Leuven heersten over het hertogdom Brabant. De heer van Gaasbeek wilde zijn grondgebied uitbreiden, maar stuitte op de bezittingen van Brussel. De Brusselse schepenenraad verzette zich onder leiding van de populaire Everard 't Serclaes (1315-1388) tegen deze uitbreidingsplannen. In 1388 werd 't Serclaes beestachtig vermoord door de Gaasbekers. Een woedende Brusselse massa bestormde het kasteel en liet het in vlammen opgaan.

In de vijftiende eeuw werd het kasteel herbouwd en bewoond door de familie van Horne. De heer van Gaasbeek, Filips van Horne (ca. 1423–1488), was een vertrouweling van Filips de Goede. Hij werd opgenomen in de prestigieuze Orde van het Gulden Vlies. Daarnaast vervulde hij functies als stadhouder en militair bevelhebber in dienst van de Bourgondische hertog. Uit die tijd dateert de Keizer Kareltoren, het oudste nog bestaande deel van het kasteel. Het kasteel had geen militaire functie meer en de omliggende bossen ontwikkelden zich tot jachtgebied voor de adel. De restauratie van het slot had de familie van Horne echter overladen met schulden en op 3 maart 1564 werd het Land van Gaasbeek met kasteel te koop gezet.

Een jaar later kocht de Graaf van Egmond het kasteel, dezelfde die samen met de Graaf van Hoorn in 1568 onthoofd zou worden op de Grote Markt van Brussel. Het kasteel en de landerijen werden in beslag genomen door de Spanjaarden. Het land werd meermaals geplunderd.

Tijdens het twaalf jarige bestand werd het rustiger. Het kasteel kwam in 1615 in handen van René van Renesse van Elderen (1580-1637), graaf van Warfusée (bij Luik). Hij had grote plannen met het domein. De tuinen werden verfraaid naar het toen populaire Franse voorbeeld met

zichtlijnen, hagen en perken.

Bovendien liet hij talloze barokke parkgebouwen optrekken als een soort folies – gebouwen voor vermaak- in het park rond zijn buiten. Daarvan staan heden ten dage nog de ‘Gloriette’ en de Sint-Gertrudiskapel overeind. De kapel ligt op het punt waar bos en kasteelvijvers elkaar ontmoeten. Deze werd gebouwd rond 1625 en gewijd aan de Brabantse Gertrudis van Nijvel (626-659), beschermheilige van de armen en de pelgrims. De Gloriëtte is een gebouwtje bedoeld om te schuilen tijdens warme zomers. Je kunt er nog steeds een deel van het stucplafond uit de jaren 1620

De Gertrudiskapel

bewonderen. Het beeldt de mythe van Phaëton uit, symbool van overmoed en roekeloosheid. Dat kan ook gezegd worden van René van Renesse zelf: de inrichting van het park en zijn manier van leven kostten erg veel geld en hij had daardoor grote schulden. Om uit de schulden te komen koos hij voor verraad. Hij nodigde Sébastien La Ruelle (1591-1637), de anti-Spaansgezinde burgemeester van Luik, uit als gast voor een banket. Hij hield in zijn huis echter Spaanse soldaten verborgen, die de burgemeester vermoordden. Hierop werd René gelyncht door de woedende bevolking van Luik. De Luikenaars plunderden het huis en branden het park weer plat. De Renesse zelf werd wreed vermoord en door de straten van Luik gesleept.

In 1695 kwam het kasteel, danig gehavend, in handen van Louis Alexander van Scockaert, graaf van Tirimont (1633-1708). Via huwelijken en romances kwam het domein daarna in de handen van de adellijke Italiaanse familie Arconati Visconti. Om die reden is het wapen van de Visconti's, de *biscione* (een gekroonde azuren draak of slang die een man opslokt op zilver veld), nadrukkelijk aanwezig in de interieuraankleding van het kasteel, zoals op houten lambriseringen en schouwmantels. De verticaal opgekrulde draak vindt men ook terug op het logo van het kasteel. Een boeiende periode brak aan voor de geschiedenis van het kasteel en de tuinen. De markies Arconati Visconti (1700-1792) behoorde tot de Habsburgse adel, uit Noord-Italië, in die periode onderdeel van Oostenrijk-Hongarije net als België. Een telg uit het geslacht Arconati Visconti, Paul (1754-1821), vestigde zich in 1789 in Brussel en werd onder het bewind van zijn held Napoleon op 26 april 1800 kortstondig burgemeester van Brussel. Kasteel van Gaasbeek had hij in 1796 van zijn ouders geërfd. Hij liet een triomfboog in het park bouwen ter ere van Napoleon, aan het eind van een fraaie zichtlijn. Hij had ook nog plannen voor een Romeinse badhuis, maar daarvoor ontbrak het geld. Ook zijn plan voor de wereldvrede heeft het niet gehaald.

Een opvallende periode brak aan. De neef van Paul, Guiseppe (1797-1873), en zijn vrouw Constanza (1800-1871) kwamen te wonen in Kasteel Gaasbeek. Guiseppe was een vurig

aanhanger van het Italiaanse eenheidsstreven en werd daarvoor ter dood veroordeeld. Zij weken uit naar Parijs en daarna naar Gaasbeek. Constanza was zeer actief in de 'Italiaanse diaspora'. Zij organiseerde politieke salons op Gaasbeek en nodigde Italiaanse kunstenaars uit naar het kasteel. Hun jongste zoon, Giammartino, overleed in 1876. Zijn vrouw Marie Arconati Visconti (1840-1923) erfde het toen immense bedrag van 17 miljoen goudfranken (een gemiddeld jaarloon bedroeg 1.000 frank). Met haar kapitaal werden het Kasteel en de tuinen volgens de toenmalige mode meermaals zwaar verbouwd. Neogotiek en neorenaissance waren leidend en het exterieur en het interieur van het Kasteel en de tuinen werden daaraan aangepast. Met name het poortgebouw verkreeg een totaal ander aanzien. Vanaf 1905 zocht markiezin Arconati Visconti een instelling waaraan ze het Kasteel en de tuinen kon schenken. Een jaar na haar dood, in 1924, werd het Kasteel met de tuinen als een ensemble overgedragen aan de Belgische staat met de verplichting het open te stellen aan het publiek. Marie Arconati Visconti was de laatste markiezin van Gaasbeek.

Green Flag en de Museumtuin

De *Green Flag*-organisatie probeert de kwaliteit van openbaar groen te verbeteren. Het beoordelen van parken gebeurt steeds aan de hand van dezelfde criteria (overigens met veel sub-criteria). Deze zijn achtereenvolgens: 1) Het welkom gevoel; 2) Gezondheid en veiligheid; 3) Goed onderhoud en schoon; 4) Milieubeheer; 5) Biodiversiteit, het landschap en het erfgoed; 6) Maatschappelijke betrokkenheid; 7) Marketing en communicatie; 8) Algemeen management.

De Museumtuin voldoet hieraan. Het circa 50 hectare grote park van Gaasbeek heet je zeer welkom; er is een grote moderne winkel met informatiepunt waar boeken en ook veel etenswaren te koop zijn. Bij de ingang is ook een nieuw café-restaurant en ook aan de straatweg een restaurant. Het park is schoon en er staan op veel plekken fijne bankjes om te genieten van de uitzichten. Gaasbeek ligt in het Pajottenland, de heuvelachtige omgeving van Brussel. En het park omvat een zogenaamd Sterrenbos, een van de eerste van België. Dit is een stelsel van lanen dat naar een centraal punt leidt met natuurlijk fraaie doorkijkjes. Maar er zijn ook diepgelegen vijvers waaraan het genoemde kapelletje ligt. De bomen in het park zijn inmiddels zo groot (de laatste keer dat alles platgebrand is was eind zeventiende eeuw, zoals hierboven beschreven) dat je het gevoel hebt in een bos te lopen, zij het met rechte paden en dreven. In het voorjaar is er een overvloed van bosanemoon en daslook te bewonderen en te ruiken.

In het park worden ook regelmatig beeldtentoonstellingen gehouden. Vaak met houten beelden, maar er staan ook enkele

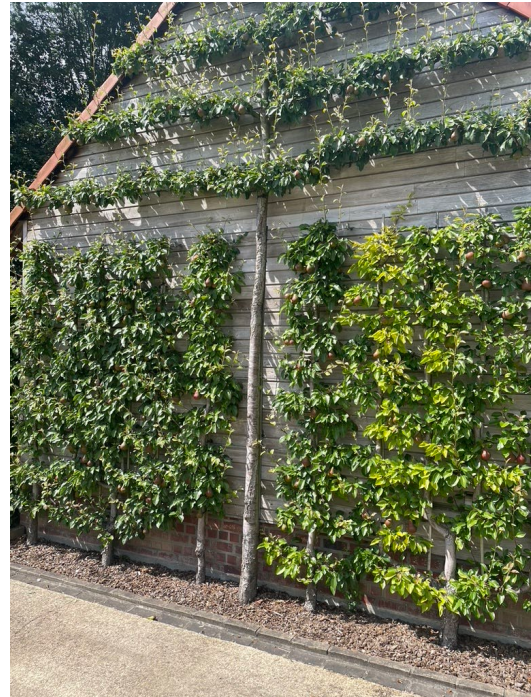
Houten beeld

permanente kunstwerken in metaal. En het profiel van een amazone te paard, in spiegeland metaal, ontwaar je op diverse plaatsen.

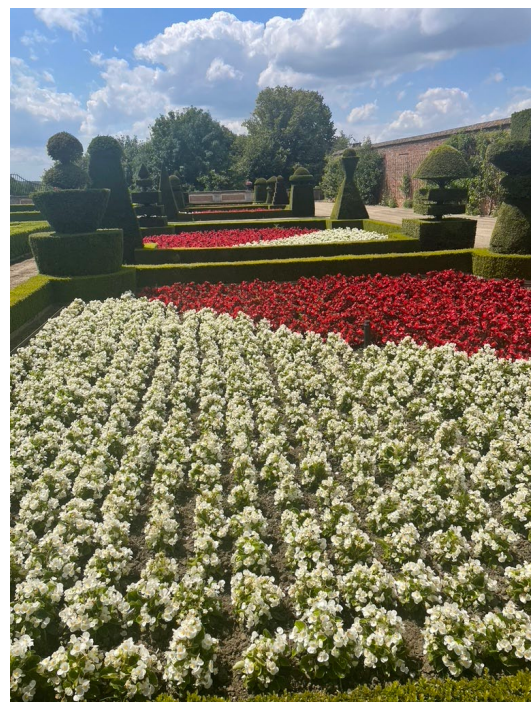
Hoogtepunt van het park is de groene museumtuin. Je moet er wel apart voor betalen, maar dat is de moeite waard. In een ommuurde grote tuin staan vele fruitbomen in kleine boomgaarden, vruchtenstruiken en groentevelden. Dit is een verwijzing naar het genoemde Pajottenland dat eens de groentetuin van Brussel was. Fruit en groente werd vroeger met de tram naar de stad gebracht. Je vindt in deze bijzondere museumtuin vele historische fruitboomvariëteiten en die zijn ook nog eens op talloze manieren geënt of op andere manieren gesnoeid. Zo werden kwetsbare soorten op sterke stammen geplaatst zodat er meer opbrengst of overlevingskans was of groeiden ze vlak en plat langs muren, waardoor soorten beter beschermd zijn tegen kou en wind. Ook hier rustige bankjes aan vijvers waar water wordt opgevangen voor het begieten. Natuurlijk leveren de bomen voldoende oogst om allerlei jams en producten van te maken, die te koop zijn in het informatiepunt met winkel

Net buiten de groene museumtuin vind je de klassieke terrassentuinen met strak aangelegde bloemperken met haagjes erlangs. In het midden van perkjes vaak beelden. Trappen verbinden de verschillende terrassen geflankeerd door moderne kunstwerken.

Vanaf hier kun je het Kasteel fraai zien liggen dat omgeven is door groene weiden voor meer dramatisch effect. Je kunt om het Kasteel heen lopen door de droge gracht met weer een mooi uitzicht. Als je het kasteel wilt bezoeken geldt er weer een toegangsprijs. Dan geldt overigens niet voor de folies, de 'Gloriette' en de Sint-Gertrudiskapel. Langzaam keer je weer terug naar de ingang en kun je de bus pakken terug naar Brussel of nog even het tegenoverliggende Park Groenenberg met haar grote collectie heesters en azalea's bekijken. Ook zeer de

Leifruitbomen in de groene museumtuin

Terrassentuin met bloemperk

moeite waard en ook onderscheiden met een *Green Flag*.

Park en Kasteel van Gaasbeek

Kasteelstraat 40

1750 Lennik (Gaasbeek)

Telefoon: +32 (0)2 531 01 30

Openingstijden Kasteel en Museumtuin

Open van 1 april t.e.m. 15 november
2026

Maandag: gesloten. Dinsdag tem
zondag: 10.00 - 18.00 uur

Vanaf oktober sluit het kasteel om 17
uur. Ook open op officiële
feestdagen.

Website: <http://natuurenbos.be>

<http://kasteelvangaasbeek.be>

Een ‘berceau’ van fruitbomen

Boomgaard in de groene museumtuin

Halsbandparkieten en een ijsvogel

Guido Aijkens (foto's)

Na de ontmoeting tussen Guido Aijkens en William Segers bij Huize Beresteyn in Voorschoten (en de foto's van de bosuil die vervolgens in het vorige nummer gepubliceerd zijn), heeft Guido nog meer vogelfoto's gestuurd. Die kunnen we hier bewonderen.

Halsbandparkieten

IIsvogel

DE SCHOOQNHEID CENTRAAL

Geoorde fuut

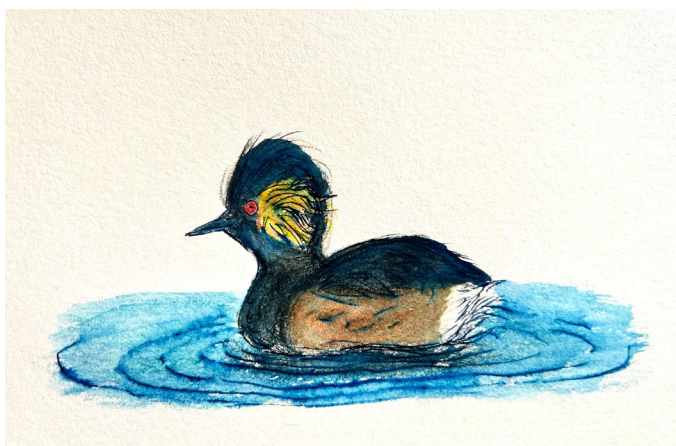
Dik van der Meulen

Raaf, steenuil, kuifmees... Vogelliefhebbers zijn behoudend ingesteld; hun lijstje favoriete vogels komt meestal vroeg tot stand en gaat vervolgens een mensenleven mee. Toch kan er af en toe nog een vogel bijkomen. Zoals, in mijn geval, de geoorde fuut.

De gewone fuut kent bijna iedereen wel, zelfs als je met de natuur weinig ophebt; hij is algemeen en zwemt rond in grachten, kanalen, meren en vennen. Een tamelijk spectaculaire watervogel, als je er beter naar kijkt: bont gekleurd, voorzien van oorpluimen en met een snavel als een dolk. Behalve hun drijfvermogen hebben futen weinig gemeen met eenden: het zijn echte viseters, anders dan de omnivore eenden.

Een futensoort die al een stuk onbekender is, is de dodaars: een klein onopvallend duikvogeltje dat zijn naam aan zijn donzige achterkant schijnt te danken. Schaars is hij niet, maar door zijn teruggetrokken leefwijze en het feit dat hij meteen onder water duikt als er een wandelaar voorbij komt, zien we hem vaak over het hoofd.

Dat er nog meer futen zijn, had ik weleens vernomen, maar omdat je ze eigenlijk nooit zag, stond ik er nooit bij stil. Totdat ik ze op een late voorjaarsdag zag zwemmen op een kunstmatig duinmeer, Oosterplas geheten, een kwartiertje fietsen van mijn huis: twee roodbruine watervogels met bijna gouden pluimen naast een felrood oog. Het vergde wat zoekwerk, omdat

ze nieuw voor me waren, en al snel bleven twee kandidaten over: de kuifduiker en de geoorde fuut. Omdat de eerste in Nederland niet broedt, wist ik dat het om geoorde futen moest gaan. Sindsdien zie ik ze heel vaak. Niet meer, jammer genoeg, op de Oosterplas, die ontdekt is als zwemwater met een kindvriendelijk strand, maar wel op een waterplas wat verderop, die niet voor niets de naam Vogelmeer draagt. Het aantal geoorde futen lijkt er ieder jaar toe te nemen: dit jaar zag ik er al ten minste twintig, nog vóór het broedseizoen zijn aanvang nam. Zouden er uitgeweken exemplaren uit de Oosterplas tussen zijn? Daar kom je niet achter en het doet er gelukkig ook niet toe. Hier mag niet worden gezwommen en zijn ze betrekkelijk veilig, al zijn er ongetwijfeld roofdieren die wel eens een geoorde fuut eten. Ze schijnen niet van meerkoeten te houden, maar juist die zie je op het Vogelmeer weinig (waarom weet ik eigenlijk niet). En dus fiets ik minstens eenmaal per week naar het Vogelmeer – niet alleen voor de geoorde futen natuurlijk, want je ziet er altijd ook bergeenden, kleine plevieren, lepelaars en heel veel aalscholvers, maar vooral toch voor deze tamelijk onbekende en toch opvallende watervogel.

1066 en het Tapijt van Bayeux, een stripverhaal uit de elfde eeuw, deel 1

Johannes Sylvanus Boanerges

Boanerges is onze correspondent in Engeland

Op 14 oktober 1066 veranderde alles voor iedereen in Engeland toen, zo'n 16 kilometer ten noordwesten van de stad Hastings, het Angelsaksische leger van Harold Godwinson (circa 1022/23-1066), koning van Engeland, werd verslagen door de invallende troepen van Willem de Bastaard (William The Bastard) (circa 1028-1087), hertog van Normandië. Om misverstanden te voorkomen: Willem een *bastard* noemen moet hier absoluut niet worden opgevat in de hedendaagse betekenis, zoals men tegenwoordig in een verhitte discussie iemand een smeerlap of schoft zou noemen. Willem was inderdaad een bastaard, dat wil zeggen: een onwettig kind van zijn moeder, de dochter van een leerlooier en zijn vader, de machtige hertog van Normandië. Hoe Willem de Bastaard voor altijd bekend werd als De Veroveraar (*The Conqueror*) is het verhaal van dit artikel.

Voordat ik begin, moet ik erop wijzen, of liever de lezers eraan herinneren, dat de geschiedenis steevast door de overwinnaars wordt geschreven, die alles wat de overwonnenen als hun interpretatie van de gebeurtenissen naar voren brengen afdoen als "de druiven zijn zuur" of, om een hedendaagse term te gebruiken: nepnieuws (*fake news*). In mijn beschrijving van de gebeurtenissen van 1066 zal ik uitgebreid gebruikmaken van één uniek kunstvoorwerp, in opdracht van Willem's halfbroer Odo (1036-1097), bisschop van Bayeux, vervaardigd in Zuid-Engeland als eerbetoon aan Willem, kort na de veldslag: het Tapijt van Bayeux. Om meteen

duidelijk te maken: 'Tapijt' is hier een verkeerde benaming, want het is technisch gezien geen tapijt en ook geen gobelin, want het is niet geweven. Het Tapijt van Bayeux is over de gehele lengte van bijna 70 meter geborduurd. En hier is voor mij het grote nieuws: de Franse regering heeft ermee ingestemd dat het tapijt in september naar Londen mag komen! Gelukkig hoef ik, als geschiedenisliefhebber, niet tot die tijd te wachten om me in dit fantastische kunstvoorwerp te verliezen, want het is nu gemakkelijk digitaal toegankelijk dankzij het Museum van Bayeux, waarvan ik de website gratis heb gebruikt.

Het idee om over Willem de Veroveraar en de manier waarop de gebeurtenissen van 1066 Engeland veranderden te schrijven, kwam bij me op in 2024, het jaar van de tachtigste verjaardag van de D-Day-landingen, toen Franse vrienden van ons ermee instemden om mijn partner en mij mee te nemen op een rondreis langs de vijf stranden. Ik wilde vooral Juno Beach bezoeken, waar Canadese troepen een bruggenhoofd hadden gevestigd voordat ze zich een weg naar het noorden vochten om de Duitse bezetters uit mijn geboortedorp Leidschendam te verdrijven. Mijn overleden vader was Canada eeuwig dankbaar en zou me zeker hebben geprezen voor deze inspanning. Op een omweg terug naar het huis van onze gastheren bezochten we Falaise in Normandië, in het centrum waarvan een zeer indrukwekkend ruitersstandbeeld staat van *Guillaume le Conquérant*, die hier rond 1028 werd geboren. Het bracht me op de gedachte (geïnspireerd door Monty Python: 'Wat hebben de Romeinen ooit voor ons gedaan?'): Wat hebben de Noormannen ooit voor Engeland gedaan? Zie hieronder voor antwoorden daarop, maar voordat ik inga op de beschikbare historische feiten, wil ik eerst even ingaan op een aantal lang bestaande Engelse vooroordelen: Angelsaksen goed, Normandiërs slecht. Laat me u Sir Walter Scott en zijn alom geliefde roman *Ivanhoe* voorstellen, die in 1820 verscheen en sindsdien onafgebroken verkrijgbaar is. Aan de edele Angelsaksische kant hebben we Wilfred (een typisch Angelsaksische naam!) van Ivanhoe, die het opneemt tegen een lafhartige bende Normandiërs met veelzeggende namen als Reginald Front de Boeuf (= kop van een stier) en Philippe de Malvoisin (= slechte buurman). King John Lackland (Jan zonder Land) is een slechte Normandiër, maar zijn broer Richard the Lionheart (Richard I Leeuwenhart) wordt neergezet als een kracht ten goede, *bijna* een Saks, ondanks zijn Normandische afkomst.

Het heeft mij altijd zeer verbaasd (op zijn zachtst gezegd) dat Scott en talloze andere commentatoren bij het veroordelen van het opleggen van de Normandische cultuur, wetten en taal aan Engeland, zelden de behoefte voelden om hun lezers eraan te herinneren dat de Angelsaksen zelf ook indringers waren, die de oorspronkelijke Britten verdreven en *hen* steeds verder westwaarts dreven naar wat nu Wales is.

Ruitersstandbeeld van Guillaume le Conquérant in Falaise (foto: Man vyi, fr.wikipedia.org)

Het is tijd om de hoofdrolspelers van dit verhaal voor te stellen, te beginnen met Eduard de Belijder (Edward the Confessor; 1003/1005-1066), koning van Engeland van 1042 tot 1066. In Scène 1 van het tapijt is Edward Rex (met baard) te zien en ook Harold Dux Anglorum (Hertog van de Engelsen), met de veelbetekenende

Edward Rex (Edward the Confessor) met baard en Harold Dux Anglorum te paard (Scène 1 van het tapijt) (alle in dit artikel vermelde foto's van het tapijt zijn afkomstig van de website van La Tapisserie de Bayeux)

Saksische snor (Normandiërs worden op het tapijt gladgeschoren afgebeeld), te paard. Eduard's titel 'Belijder' duidt op zijn vroomheid en zijn reputatie van heiligheid leidde ertoe dat hij in 1161 door de paus heilig werd verklaard. Eduard was de stichter van Westminster Abbey, de plek waar Engelse koningen en koninginnen tot op de dag van vandaag worden gekroond. Hij stierf zonder erfgenaam, een feit dat de reeks gebeurtenissen in gang zette die hierna zullen worden beschreven. Verschillende partijen leverden strijd om de vacante Engelse troon, waaronder Harold Godwinson van het Huis van Wessex en Harald Hardrada (circa 1015-1066; *Hardrada* is Noors voor strenge heerser), koning van Noorwegen. Ze raakten slaags bij Stamford Bridge in Yorkshire, waar Harold's verraderlijke jongere broer Tostig zich had verenigd met Hardrada. Beiden sneuvelden in de strijd. Harold had geen tijd om zijn overwinning te vieren, want hij kreeg het nieuws dat Willem, Hertog van Normandië, met een formidabel leger van zo'n 7.000 man, waarvan een aanzienlijk deel cavalerie, was geland bij Pevensey aan de Engelse zuidkust. Historici hebben zich verbaasd over hoe Harold erin slaagde zijn door de strijd uitgeputte leger in iets minder dan drie weken van Yorkshire naar de zuidkust te laten marcheren (een afstand van zo'n 320 kilometer!), maar feit is dat de strijd met Willem op 14 oktober begon.

Laat me nu het Tapijt erbij halen om u een beter beeld te geven van hoe verschillende aspecten van het verhaal werden weergegeven. Het verhaal zal dus, om het zo te zeggen, veranderen van mijn 'droge academische' beschrijving naar iets dat bijna lijkt op een stripverhaal: levendig en fantasierijk.

Willem, Hertog van Normandië, en Harold Godwinson verslaan Conan II van Bretagne (Scène 14 van het tapijt)

Voordat ze met elkaar in conflict kwamen, waren Harold en Willem wapenbroeders, zoals te zien is op Scène 14 (zie vorige blz) waar ze Conan II van Bretagne (circa 1033-1066) versloegen, die zich verzette tegen de Normandische invloed. Het tapijt toont zelfs hoe Harold enkele van Willem's mannen redt die vastzitten in de modder rond Mont Saint-Michel (Scène 17). In Scène 23 staat Harold tussen twee relikwieën en zweert hij een heilige eed aan de zittende hertog Willem, waarin hij belooft Eduard's decreet te gehoorzamen dat Willem hem moet opvolgen als koning van Engeland. De Latijnse tekst luidt: 'Ubi Harold sacramentum fecit Willelmo duci' (Waar Harold een eed aflegde aan hertog Willem). Harold keert vervolgens terug naar Engeland, waar hij een ontmoeting heeft met de zieke koning Eduard (Scène 25). De volgende Scène (27/28) toont Eduard's dood: 'et hic defunctus est'. Rechts op dezelfde afbeelding is te zien hoe Harold de kroon krijgt overhandigd. Nadat hij de kroon heeft aanvaard, wordt afgebeeld dat Harold gekroond wordt als Rex Anglorum (Scène 30: zie volgende blz), met aartsbisschop Stigant aan zijn zijde om de legitimiteit van de kroning te benadrukken.

Harold Godwinson redt enkele mannen van Willem, Hertog van Normandië (Scène 17 van het tapijt)

De eed van Harold Godwinson aan hertog Willem (Scène 23)

Harold Godwinson en de zieke koning Eduard (Scène 25)

Eduard's dood (Scène 27/28)

Maar er zijn onheilspellende voortekens. Enkele van Harold's mannen wijzen (Scène 32) naar een hemellichaam: 'isti mirantur stellam' (= deze mannen verwonderen zich over de ster). De ster in kwestie was in werkelijkheid de komeet Halley, die in 1066 aan de hemel boven Engeland en Frankrijk te zien was. Kometen stonden bekend als belangrijke, onheilspellende voortekens. Het tapijt wil ons doen geloven dat Harold's regering van korte duur zou zijn, omdat hij een heilige eed had gebroken en daarmee de 'natuurlijke orde' had verstoord.

Kroning Harold (Scène 30) en zijn mannen die wijzen naar een hemellichaam (Scène 32)

Praktische informatie

La Tapisserie de Bayeux

13 bis rue de Nesmond

14400 Bayeux

France

Tel : + 33 (0)2 31 51 25 50

Is tot oktober 2027 vanwege renovatiewerkzaamheden gesloten

Website: <https://www.bayeuxmuseum.com/la-tapisserie-de-bayeux/>

British Museum

The British Museum

Great Russell Street

London

WC1B 3DG

Geopend: Dagelijks: 10.00–17.00 (Vrijdag: 20.30)

Van 10-9-2026 tem 11-7-2027: The Bayeux Tapestry

Website: <https://www.britishmuseum.org/>

De onvermoede schatten van Flesch Records in Amsterdam

William Segers en Geert van der Meulen

Eigenaar Herman Berkhout van Flesch Records in Amsterdam zit doorgaans op een strategische plek achter zijn bureau, met goed zicht op de Noorderkerkstraat. Als die je kent en hij zit op zijn stek is het uitgesloten om gewoon voorbij zijn winkel te lopen. 'Hee, kom eens even naar binnen' is geen vraag of uitnodiging, maar een niet te negeren aanwijzing. En natuurlijk ga je dan naar binnen en je kunt hooguit iets mompelen dat je dat uiteraard van plan was, maar even aan het oefenen was op een schijnbeweging. Op het eind van de middag is er wijn en daar begin je dan mee. Vervolgens is er een debat en worden de beledigingen van de week uitgewisseld. Daarna ga je net zo lang zoeken tot je een paar geschikte cd's hebt gevonden, zodat

Herman Berkhout op zijn vaste plek in Flesch Records

je niet met het schaamrood op je kaken de winkel moet verlaten. En die cd's zijn er altijd wel te vinden.

Maar om nu te zeggen dat Herman een open boek is, klopt ook niet helemaal. Hij koestert ook wel het mysterie. In de doorgaans beknopte artikeltjes die er op internet over hem te vinden zijn, wordt gesproken over een in Volendammer klederdracht gehulde eigenaar Harrie. Die zich ook en vooral toelegt op de verkoop van groente en fruit. Dat moet dan een vorige eigenaar zijn geweest, dachten wij. Nee, het blijkt nog te kloppen ook. Hij noemt zich Herman bij de verkoop en Harrie bij de inkoop. De combinatie fruit en groente met vinyl en cd's heeft hij tot de Coronatijd volgehouden. Die Volendammer klederdracht had die ook, maar heeft hij nu aan de wilgen gehangen. Hij vindt die klederdracht te warm en ook wat te zwaar. Gelukkig maar, anders was dit artikel nooit tot stand gekomen. Wij hebben ook zo onze grenzen.

Herman heeft Flesch Records al sinds 1999. De keuze voor Flesch Records was eigenlijk een carrièreswitch. Daarvoor heeft hij vijftientig jaar als bibliothecaris, als semiambtenaar gewerkt. Op het laatst werkte hij bij de Noord-Hollandse tak van Probiblio. Bij de fusie tussen de Noord-Hollandse en Zuid-Hollandse tak kwam hij in een *burn-out* terecht. Het zal zijn populariteit bij de toenmalige leiding ook niet ten goede zijn gekomen dat hij in een vergadering aangaf tegen de aanstelling van een beoogd directeur te zijn. Na een jaar kwam het tot een (re-integratie?)gesprek met deze directeur. Dat gesprek was klaarblijkelijk niet helemaal geslaagd, aangezien deze directeur na afloop schijnt te hebben geroepen: 'Ik wil dat ongeleid charismatisch projectiel nooit meer in de gang zien lopen'. Maar vermoedelijk had deze directeur ook niet een helder beeld van zijn eigen draagvlak, want een week later was hijzelf op nonactief gesteld. God straft wel, maar niet onmiddellijk, zal Herman gedacht hebben. Maar de

Flesch Records aan de Noorderkerkstraat

De collectie bestaat uit lp's, cd's en globes (zie linksboven)

bibliotheekwereld was exit. Een lichte aversie tegen ambtenaren is nog wel bij hem te merken, aangezien hij met enige hoon kennis nam van het ambtenarenverleden van een van de interviewers.

Op dit punt in het interview dachten we: Dit lijkt ons wel genoeg als persoonlijke achtergrond. We kregen echter gedictieerd dat we toch ook zouden moeten vragen hoe Herman tot zijn muziek- en andere culturele voorkeuren was gekomen. Tsja, zeker een goede vraag. Hij begon zijn muzikale vorming met Velvet Underground, Frank Zappa en *folk music*. Hij zat drie keer in de week bij de platenzaak Disque in Amsterdam. Het switchpunt kwam toen die op een gegeven moment Tim Buckley (1947-1975) zat begon te worden. Vervolgens stortte Herman zich op de jazz. De goedkope jazzplaten bij Concerto waren een uitkomst.

Hij werd beïnvloed door twee leraren op de middelbare school. Een van die leraren was Johan Hendrik van Galen Last (1921-1989), die maatschappijleer gaf. Een kleurrijke man in pak en rijdend in een oude Citroën. Hij wist geen orde te houden in zijn lessen, maar hij had wel de aandacht van Herman. Van Galen Last vertelde een keer in zijn les, dat hij een hele nacht een nieuwe vertaling van Celine's *Voyage au bout de la nuit* had gelezen. Hij hilde toen hij hieruit voorlas. Herman heeft hier ademloos naar geluisterd. Hij schreef Van Galen Last jaren later dat dit voor hem een levensveranderend moment was, waarop Van Galen Last ontroerd een lieve brief terugschreef. Van Galen Last kon overigens wel een aardig woord gebruiken, want hij was een van de doelwitten van W.F. Hermans (1921-1995) in diens *Manderijnen op Zwavelzuur*. In het register van dit boek noemde Hermans hem Gal en Last.

Een leraar Duits heeft ook invloed op Herman gehad. Hierdoor en in de tijd dat hij zijn bibliothecarisopleiding volgde ontdekte hij de Duitse literatuur, zoals Lion Feuchtwanger (1884-1958) en Max Brod (1884 -1968). En door de literatuur raakte hij ook geïnteresseerd in de Duitse muziek, zoals Schönberg (1874-1951) met diens *Pierrot Lunaire*, opus 21 en Stockhausen (1928-2007) en uiteindelijk ook Brahms (1833-1897). Herman kan moeilijk een keuze maken uit de componisten die nu bij hem favoriet zijn. Uiteindelijk noemt hij Poulenc, Ravel, Schubert (liederen en strijkkwartetten), Webern, Peter Warlock, Finzi, Fauré en (Hugo) Wolf.

Hij veronderstelde dat wij Peter Warlock (pseudoniem van Philip Arnold Heseltine (1894-1930)) waarschijnlijk niet kenden. Voor dat examen waren we echter ternauwernood geslaagd, omdat een inspectie ter plaatse van de overzichten van onze cd-collecties in de *cloud* aantoonde dat wij wel iets van deze componist hadden. Het is natuurlijk ook niet de bedoeling dat we worden weggeblazen door een geïnterviewde. Maar er viel nog zoveel over Peter Warlock te vertellen dat we gelijk hebben afgesproken dat daar een vervolginterview over komt. En dan heeft u, indien nodig en gewenst, ook nog even de gelegenheid om in alle discretie uw collectie op Berkhout-niveau te brengen. Wij verwachten veel van dit vervolginterview. Zo werd Herman uitgenodigd voor de laatste

De dubbelcd van Peter Warlock. Groot was de vreugde bij een van de interviewers toen hij ontdekte dat hij thuis precies hetzelfde exemplaar had

aflevering van het VPRO-radioprogramma *De Koffer* van Han Reiziger (1934-2006) uit de jaren negentig, waarin muziekliefhebbers thuis uit hun eigen platen- en bandencollectie lieten horen wat hun dierbaar was. Herman wilde alleen komen als hij zes uur zendtijd zou krijgen om aandacht te schenken aan zijn platencollectie van de Oostenrijkse componist Hugo Wolf (1860-1903). Die zendtijd kreeg hij. Echt iets voor de VPRO.

De mooiste parels die hij ooit heeft ingekocht zijn (gelukkig) niet voor de verkoop bestemd. De winkel is vernoemd naar de Hongaarse violist Carl Flesch (1873-1944). Volgens Naxos was hij misschien een van de invloedrijkste violisten van zijn generatie, voornamelijk door zijn onderwijsactiviteiten. Szymon Goldberg, Ida Haendel, Henryk Szeryng, Josef Hassid, Yfrah Neaman en Eric Rosenblith behoorden tot zijn leerlingen. Op een regenachtige dag, er was nog geen klant gekomen, kwam er een man de winkel binnen met een stapeltje 78 toerenplaten. Het was allemaal niets, tot de laatste van de stapel: een plaat van Carl Flesch met zijn uitvoering van een serenade van Gabriel Pierné (1863-1937). Alsof je de *Koh-i-Noor* tussen een stapel bouwafval aantreft. De plaat behoorde tot de eerste opnames van Flesch, met de Odeon Company. Hij speelt hier met een *strohviool*, een viool zonder de houten klankkast waarvan het geluid versterkt wordt door een metalen hoorn. Een tweede parel is de vioolsonate (voor vioolsolo) van Daniel Ruyneman (eigenlijk Ruijneman) (1886-1963), uitgevoerd door Alexander Moszkowski (1851-1934). Ruyneman was een voorvechter van experimentele muziek en een van de oprichters van de *Nederlandsche Vereeniging tot Ontwikkeling der Moderne Scheppende Toonkunst*. Het gezaghebbende muziekblad *Gramophone* schreef over zijn sonate dat dit het slechtste stuk voor viool ooit gehoord was. En dat je dan toch een bewonderaar blijft van Ruyneman, moet je wel sterk in je schoenen – of in het geval van Herman: in je Volendammer klompen – staan.

Het pareltje van Carl Flesch: een serenade van Pierné

De vioolsonate van Daniel Ruyneman, uitgevoerd door Alexander Moszkowski

Maar nu terug naar de winkel. De absolute klapper in de geschiedenis van Flesch Records is de verkoop van een dubbel-lp met sonates voor viool en orgel van Michèle Auclair (1924-2005), voor 11.000 gulden! Flesch Records heeft 50.000 lp's en 8.000 78 toerenplaten. In de opslag

heeft hij nog 60.000 klassieke lp's. Verder nog een paar duizend cd's (en thuis 2.000 cd's) en globes. De lp's maken 95% uit van de omzet. Hij is overigens van mening dat de 78 toerenplaten veruit de beste geluidskwaliteit hebben. Wij beloven hem om dat nog een keer in de *Schuilkerk* (een muziekgenootschap waar alle redactieleden lid van zijn) te gaan testen. De globe in de etalage is overigens een aanklacht tegen Trump. Amerika is hier weggehaald.

Hij is de trotse eigenaar van de tweedelige *Grey List* samengesteld door de Japanner Masakazu, een goede klant van hem uit de jaren tachtig en negentig. Dit boek is opgedragen aan Herman en bevat beschrijvingen van ongeveer 4.000 klassieke platen (in het Japans, dat wel). Het gaat om een beschrijving van alle platen die Masakazu in een periode van twintig jaar heeft verkocht. Verder wijst Herman ons op de *Discopeadia of the Violin 1889-1971* van James Creighton, met de bijna onmogelijke ambitie om een beschrijving te geven van alle vioolplaten op lp en 78 toerenplaten. Jaloeziegevoelens zijn ons beiden doorgaans vreemd, maar we merkten nu dat we deze toch even moesten onderdrukken.

Herman is niet meer afhankelijk van de omzet. Drie dagen in de week open, en dan alleen als het hem belijft, is ook een ontspannen schema. Hij suggereert dat het hem allemaal niet heel erg meer kan boeien. Af en toe geeft hij ook lp's weg. Dat laatste siert hem, maar dat mag natuurlijk nooit leiden tot het besluit om er maar mee te stoppen. Op de dijk van Oosterleek, waar hij woont, dagelijks naar het IJsselmeer staren lijkt in zijn geval een dramatische vergissing. Alleen je spitsvondigheid tonen door (in Volendammer klederdracht?) wat beledigingen naar voorbij zwemmende eendjes te roepen, is toch geen goed alternatief voor het toespreken van de klanten in de Noorderkerkstraat?

Flesch Records

Noorderkerkstraat 16

Amsterdam

Telefoon: +31 6 52657669

Mail: fleschrecords@yahoo.com

Openingstijden (maar check eerst even)

Donderdag en vrijdag van 12:00 tot 18:00; zaterdag van 10:00 tot 18:00

Bron

Biografie van Carl Flesch door Naxos

Ook na het vertrek van de zusters en broeders blijft Den Haag gezegend met Brouwerij Haagsche Broeder

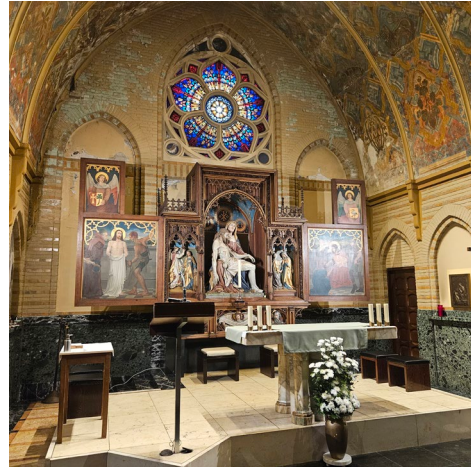
Bob en William Segers

Een ontmoeting in 2010 tussen pater Thomas van de Broeders van Sint Jan en Kees Verbogt leidde tot het idee om door het brouwen van een kloosterbier de drempel tot het klooster aan de Oude Molstraat te verlagen. Kees Verbogt en Jelger Moggree hebben met inzet van onder meer de zich op het brouwen toeleggende Broeders van Sint Jan Benedict de basis voor de kloosterbrouwerij gelegd. In 2014 wordt het eerste Haagsche Broederbier, de Prior, officieel gelanceerd in de kloostertuin, door de eerste fles symbolisch te overhandigen aan de toenmalige burgemeester van Den Haag, Jozias van Aartsen.

De aanbidding van het eerste Haagsche Broederbier, de Prior, aan de toenmalige burgemeester van Den Haag, Jozias van Aartsen

De brouwerij is begonnen in een kleine bijkeuken naast de refter. Twee jaar later verhuizen ze naar de achterzijde van het klooster. Bij de rondleiding is er veel aandacht voor het Willibrordushuis en de Zusters van Liefde, die dit van 1842 tot 1988 in gebruik hadden als klooster, en De Broeders van Sint Jan, die in 2007-2025 daar gehuisvest waren. Op de plaats waar nu het Willibrordushuis is gevestigd, stond vijfhonderd jaar geleden het Huis te Baertwijck, dat vanaf 1678 tot de inname van de Nederlanden door het Napoleontische Frankrijk werd gebruikt als schuilkerk.

De kapel

Kees en Jelger kenden elkaar als collega bij het toenmalige ministerie van Infrastructuur en Milieu (nu ministerie van Infrastructuur en Waterstaat). Een heel andere wereld dan die van het bierbrouwen. Jelger heeft van de twee de langste ervaring met het bierbrouwen, want hij begon als thuisbrouwer. Zij werken nog steeds niet fulltime als brouwer bij de Brouwerij Haagsche Broeder. Maar ze hoeven het ook niet alleen te doen. Op de website wordt maar liefst een team van zeventien parttime medewerkers genoemd. Zoals gezegd, zitten daar tegenwoordig geen broeders meer bij. Niet elke broeder wilde overigens geassocieerd worden met de brouwerij. Toch werd op een dag een verklaarde tegenstander van de brouwerij in het proeflokaal achter een glas bier aangetroffen. Toen hij daarop werd aangesproken, deed hij de memorabele uitspraak: 'Je ne bois pas, je déguste' (Ik drink niet, ik proef). Kunt u misschien zelf ook nog wel een keer gebruiken als u wordt aangesproken op uw drankconsumptie.

De brouwerij kreeg een impuls met de overname van café de Steegh (dat in 2021 de deuren sloot), zodat ze daar een proeflokaal in konden starten. Daarvoor had daar Sociëteit de Pijpela gezeten, van 1970 tot 2017. Hiernaast staat de bij *die-hard* kroegtijgers bekende voordeur van deze Sociëteit, waarachter een nachtkroeg schuilging. Niet helemaal de domicilie van een sjieke *debatingclub*. De voordeur is nu als wandversiering in het proeflokaal te bewonderen. Het proeflokaal is drie dagen in de week geopend en het schijnt dat het er heel wat rustiger aan toegaat dan in de dagen van de Pijpela.

Bij ons bezoek aan de brouwerij in november 2025 waren er vier bieren op de tap in het proeflokaal. Naast de Prior BA Islay (een Dubbel Porter van 8,5%) en de Patmos (een Irish Red van 8,5%), moeten we zeker de uitstekende Reinkenstraat noemen (een amberrode Ruby van 5,2% die in samenwerking met de horeca in de Reinkenstraat is gebrouwen) en de Oude Molstraat (een White IPA van 6,5%), die we als prima zomerbier aanbevelen. Prior en Patmos maken deel uit van het zevental kloosterbieren en de Reinkenstraat en de Oude Molstraat van het zestal van de Ode aan de Haagse Straten-serie. Daarnaast staan er op de website zeven seizoensspecials.

De lokale gunfactor van naburige cafés is essentieel geweest voor het succes van de brouwerij. Op dit moment wordt er geleverd aan zeven cafés. Een bakfiets wordt als transportmiddel gebruikt. Er wordt drie tot vier keer per maand gebrouwen, wat leidt tot een maandelijks brouwvolume van 20 tot 30 hectoliter. Het gros wordt op fles geleverd en in uitzonderingsgevallen op fust. Zoals het speciale CDA-fust dat deze partij had besteld voor een jubileum. De Brouwerij Haagsche Broeder is een aanwinst voor Den Haag.

Brouwerij Haagsche Broeder

Noordeinde 14A

2514 GH Den Haag

Telefoon: +31 6 15 87 46 46

Mail: info@brouwerijhaagschebroeder.nl

Website: <https://brouwerijhaagschebroeder.nl/>

Rondleidingen: door de kloosterkapel, refter, kloostertuin en brouwerij, met na afloop een proeverij van vier tapbieren in het proeflokaal

Openingstijden

Donderdag van 16:00 tot 22:00

Vrijdag van 15:00 tot 21:00

Zaterdag van 14:00 tot 20:00